

Narkotikafrågan

Sverige har den högsta narkomanifrekvensen i världen. Trots att det här finns inte mindre än 50 % fler injicerande narkomaner i relation till befolkningstalet än i USA vägrar regeringen och socialstyrelsen att inse att narkotikafrågan måste lösas med det snaraste, skriver riksdagsledamoten Astrid Kristensson. Den nuvarande behandlingen kan inte vara adekvat, när läkare enligt narkomanvårdskommitténs betänkande uppger att de aldrig lyckats rehabilitera någon patient som varit intagen på mentalsjukhus. Så länge det finns ett stort antal narkomaner som får driva omkring utan vård och tillsyn, så länge det finns ett kraftigt sug efter narkotika, så länge kommer antalet narkomaner att öka. Så länge kommer också Sverige att utgöra en attraktiv marknad för internationella narkotikaligor. Därför är effektiva vårdresurser det centrala men får naturligtvis inte undanskymma angelägenheten av att polisen får resurser för narkotikabekämpning.

Under sin tid som inrikesminister besvarade Gunnar Hedlund år 1954 en interpellation om narkotikaproblemet. Han sade att medicinalstyrelsens kontroll inte gett vid handen att det förekommit något anmärkningsvärt. Under åren därefter har narkotikaproblemet aktualiserats i riksdagen med jämna mellanrum, och de ansvariga statsråden har haft samma sangviniska inställning. Regeringspartiet är optimistiskt beträffande läget och visar en avsevärd belåtenhet med samhällets insatser.

Regeringen har egentligen inte någon gång tagit itu med narkotikafrågan på ett seriöst sätt. Ändå visar utvecklingen, att missbruket sedan slutet av 40-talet, när narkomanin började i vårt land, har fördubblats var 30:de månad. Man räknar nu med att Sverige har den högsta narkomanifrekvensen i världen, och vi har inte mindre än 50 % fler injicerande narkomaner än USA i relation till befolkningstalet. Det är en utomordentligt skrämmande utveckling och det är hög tid att sätta in effektiva motåtgärder. Narkomanvårdskommittén beräknade år 1968 antalet gravt skadade narkotikamissbrukare till drygt 10 000. Antalet har säkerligen stigit avsevärt sedan dess. Missbruket ökar i omfattning och sprider sig i allt lägre åldrar. Många ungdomar i tonåren har fått sätta livet till på grund av narkotikan. Vårt land har också blivit en allt attraktivare marknad för välorganiserade internationella gangstersyndikat, som gör stora pengar på våra ungdomars undergång. LSD och råopium börjar vinna insteg,

och många skolungdomar har redan prövat heroin.

Ett stort ansvar åvilar socialstyrelsen, som av prestigeskäl eller andra skäl inte tar klart avstånd från den tidigare förda politiken, då man accepterade fri förskrivning av narkotika som botemedel. Slappheten är också stor ifrån olika socialbyråers sida där man slentrianmässigt utbetalar sociala bidrag trots att man vet att pengarna går till narkotika. Den allmänt omfattade strävan att så långt möjligt pröva öppnare vårdformer ansågs böra tillämpas också vid behandling av narkomaner. Det kan dock nu konstateras att narkomanvård i frihet inte är vård utan snarare vanvård. Giftberoendet är så starkt att tvångsvis isolering under lång tid är nödvändig.

Inhuman vård

Den vård som samhället idag erbjuder snarare uppehåller än hejdar missbruket. Människor skrivs in på sjukhus, de får äta upp sig, skrivs ut igen. Detta upprepas gång på gång. Det är den sk pingpong-vården. Varje gång någon skrivs ut har langarna åter en tacksam och utvilad kund. Vården blir härigenom dels inhuman och dels meningslös och innebär därtill ett fruktansvärt slöseri med skattebetalarnas medel. Fortfarande tror både anhöriga, domstolar och även läkare att det är vård det är frågan om. Det innebär också en tragedi, därför att många betraktar en narkoman som obotligt sjuk och ger upp hoppet om honom när det istället är bristen på adekvat vård som

gör att han inte kan rehabiliteras.

Ett fall kan nämnas, som för övrigt nyligen anmälts till JO. En ung flicka på 20 år var dömd till sluten psykiatrisk vård. Inte mindre än 26 gånger inom loppet av 9 månader avvek hon från sjukhuset och fick med polisens hjälp föras tillbaka, varje gång i allt sämre tillstånd. Tyvärr är detta bara ett av många fall. I narkomanvårdskommitténs betänkande anges också uppgifter från olika läkare, som konstaterar att de inte känner till något enda fall, som varit intaget på ett mentalsjukhus, där man har kunnat få patienten rehabiliterad. Borde inte sådana uttalanden och erfarenheterna i övrigt leda till att socialstyrelsen tänkte om, när det gäller narkomanvården, och presenterade riktlinjer för en effektiv vård?

Det ansvariga statsrådet och socialstyrelsens representanter brukar med förkärlek nämna att Sverige rönt icke obetydliga framgångar på det internationella området när det gäller att få fram en effektiv internationell narkotikakontroll omfattande bland annat centralstimulerande medel. Det finns all anledning att uppskatta Sveriges insatser på det internationella området, men man bör nog ha i minnet att Sverige var det land i Europa där missbruket började. Och det är först sedan detta har spritt sig härifrån till andra länder som man i dessa har börjat få förståelse för lagstiftningsåtgärder.

Ökad brottslighet

Att narkotikamissbruket är den främsta orsaken till den snabbt stigande brotts-

ligheten i vårt land är uppenbart. För en van narkotikamissbrukare kan normalförbrukningen kosta hundratals kronor per dygn. Det säger sig självt att sådana belopp inte kan förtjänas på legalt vis. Narkomanen har därför starkt intresse av att dra in andra i missbruket för att kunna göra pengar på försäljning.

Den starka satsning på narkotikabekämpning, som polisen gjorde under första halvåret 1969, fick stor effekt när det gällde efterspaning av illegal narkotikahandling. Den snabba ökningen av brottsligheten kunde hejdas. Polisen kunde emellertid inte i längden avsätta så stora styrkor för narkotikabekämpning, och brottsligheten har nu åter ökat på ett skrämmande sätt.

Så länge det finns ett stort antal narkomaner i detta land som får driva omkring utan vård och tillsyn, så länge det finns ett kraftigt sug efter narkotika, så länge kommer antalet narkomaner att öka och så länge kommer Sverige att utgöra en attraktiv marknad för internationella narkotikaligor. Därför är effektiva vårdresurser det centrala. Men angelägenheten av att polisen får resurser för narkotikabekämpning får naturligtvis inte undanskymmas.

Ett handlingsprogram

Jag skulle vilja sammanfatta min syn på narkotikafrågan i följande tio punkter:

1) Det måste bli slut på den meningslösa »ping-pong-vården». Det enda hu-

mana och realistiska är ökade möjligheter till tvångsvis intagning och tvångsvis kvarhållande för vård. Vården måste under den första tiden ske på specialkliniker, där narkomaner vårdas åtskilda från övriga patienter eller intagna. Därefter behövs en lång tids eftervård.

2) Socialstyrelsen får i uppdrag att dra upp riktlinjer för hur vården skall bedrivas.

3) Nykterhetsvårdslagen görs tillämplig på narkotikamissbrukare.

4) Nykterhets- och barnavårdsnämnder måste ingripa på ett tidigare stadium och på ett mera adekvat sätt än hittills. De kommunala »knarkarkvartarna» måste rensas upp och narkomanerna få vård. Jourtjänst bör övervägas för barnavårdsnämnderna, i varje fall i storstadsområdena.

5) Fortlöpande statistik över antalet narkomaner bör föras.

6) Narkomaner måste hindras att disponera över sina tillgångar. Bankkonton och måste kunna spärras utan att omyn- digförklaring behöver tillgripas.

7) Skolläkare och skolsköterskor måste ha skyldighet att i ökad utsträckning kontakta föräldrarna när de misstänker narkotikamissbruk.

8) Ökade polisiära resurser för narkotikabekämpning erfordras.

9) Skärpta straff för illegal narkotikahandling genomföres både genom högre straffmaximum och strängare praxis.

10) En effektiv och adekvat information om narkotikamissbrukets art och spridningssätt måste genomföras.

Regeringen och narkotikafrågan

Erfarenheten visar att regeringen inte tar itu med en fråga som den saknar spontant intresse för förrän opinionstrycket blir så starkt att man inte längre kan komma ifrån att vidta åtgärder.

Det måste därför bli en kraftig opinion ifrån allmänheten mot narkotikaområdet. Varje dag händer hundratals tragedier. Familjesplittring, självmord, brott begångna under narkotikaberusning, kollapser, nervsammanbrott – allt medför omätliga mänskliga lidanden förutom stora ekonomiska förluster.

Som en röd tråd i regeringens förkunselse när det gäller brottsutvecklingen, narkotikaområdet eller andra missförhållanden i samhället går påståendet att roten till det onda ligger i dåliga miljöer, dåliga uppväxtförhållanden och bristande jämlikhet och att förhållandena blir bättre först

när samhället har löst de sociala missförhållandena. Det skorrar falskt när företrädare för en regering, som suttit vid makten i nästan 40 år, anklagar samhället för att det finns så stora sociala missförhållanden. Kärnfrågan är emellertid att regeringspartiet genom detta resonemang tar ifrån den enskilde det viktigaste – det egna ansvaret. Självklart kommer många från dåliga miljöer och har därigenom ett handikapp i sin start i tillvaron. Men erfarenheten visar, att det inte endast är sådana ungdomar som dras in i narkotikaträsket utan att narkomaner lika ofta rekryteras ifrån välsituerade hem.

Vår ungdom och vi alla kommer att få betala ett pris för denna sangviniska inställning ifrån en regering, som valt att alltför länge nonchalera ett av de största samhällsproblem vi för närvarande har att brottas med i vårt land.